

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายการจัดการฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครูตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
ระยะที่ 5 (ปี 2525 - 2529) ได้ระบุวัตถุประสงค์ไว้ว่า ผลผลิตและปรับปรุงนักศึกษาให้ได้
มาตรฐาน มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม เหมาะสมกับความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคม (กรมการฝึกหัดครู 2525 : 137) การที่จะผลิตครูให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์
ดังกล่าวนี้ นักศึกษาคูจะต้องผ่านการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเป็นอย่างดี โดย-
เฉพาะในภาคปฏิบัติที่เรียกว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหรือที่เรียกกันว่า การฝึกสอน ซึ่ง
ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตครู เพราะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นขั้นตอนสำคัญ
ที่นักศึกษาคูจะได้นำทฤษฎีจากการเรียนในห้องเรียนไปทดลองปฏิบัติจริง โดยการไปฝึกสอนตาม
โรงเรียนในเขตที่วิทยาลัยครูรับผิดชอบอยู่ซึ่งมีอาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัยครู และอาจารย์
นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะ แก้ไข ปรับปรุงการฝึกสอนนี้อย่างใกล้ชิด
กึ่งเช่น ซาโรลด์ พี อะดัม และแฟรงค์ จี. ดิกกี (Harold P. Adam and Frank
G. Dickey 1956 : 5) กล่าวถึงการฝึกสอนว่า การฝึกสอนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ
อย่างยิ่งในการฝึกหัดครู การฝึกสอนเกิดจากแนวความคิดที่จะให้ทฤษฎีในทางวิชาชีพครูไปสู่
การปฏิบัติและช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ จากทฤษฎีนั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้
จอห์น ยู ไมเคิลลิส และพอล อาร์กริม (John U. Michaelis and Paul R.
Grim 1953 : 1) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการฝึกสอนว่า การฝึกสอนจะช่วยให้นักศึกษา
ได้เรียนรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของครู สภาพห้องเรียน ทำให้ทราบปัญหาต่าง ๆ ของโรง-
เรียน ส่วนนพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2518 : 1) ได้เห็นว่า การฝึกสอนเป็นหน้าที่สำคัญ

ประการหนึ่งของสถาบันการผลิตครูระดับต่าง ๆ ที่พยายามจัดให้นักศึกษาได้นำทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งหมดที่เรียนมาปฏิบัติเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดกว้างขวางและริเริ่มในการทำงาน เข้าใจบทบาทของการเป็นครูโดยการปฏิบัติจริง รู้จักเลือกใช้วิธีการสอนใดถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู เรียนรู้การบริหารโรงเรียนตลอดจนเข้าใจและทำงานร่วมกับผู้บริหาร คณะครู เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชนอาชีพต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

การส่งนักศึกษาฝึกสอนไปฝึกสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ นั้น ยังทำให้นักศึกษาฝึกสอน ได้สัมผัสกับความเป็นจริงซึ่งจะเป็นการสร้างแรงจูงใจต่ออาชีพครูและสร้างแรงจูงใจที่อยากจะเป็นครูต่อไปในอนาคต ดังเช่น ยุสือ ฮีพิธกุล (2527 : 227) กล่าวว่าการศึกษาฝึกสอนนั้นนับเป็น เรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการฝึกให้รู้สึกเกิดความเคยชินและเตรียมพร้อมที่จะเป็นครูต่อไปในอนาคต ผลการวิจัยของ ยูวดี ปานบุบผา (2522) พบว่านิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่ มีความปรารถนาจะประกอบอาชีพครูในระดับสูงมากขึ้นหลังจากได้ออกฝึกสอนแล้ว และ ควิงส์ เค เคอร์ทีส และเลียวนาร์ด โย แอนดริว (Dwight K. Curtis and Leonard O. Andrew 1962 : 9) ได้วิจัยพบว่าในธรรมชาติของนักศึกษาฝึกสอนเองมีความเห็นว่าการฝึกสอนเป็นประสบการณ์ที่แท้จริงและเป็นภาคปฏิบัติที่การประสบผลสำเร็จในการฝึกสอนก็เหมือนกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้วย นอกจากนี้การฝึกสอนยังเป็นส่วนหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของสถาบันผู้ผลิตครูด้วยดังเช่น ประชุม มุขดี (2526 : 5) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการฝึกสอนต่อสถาบันฝึกหัดครูว่า การฝึกสอนเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นผลของการอบรมสั่งสอนและการศึกษาในสถานฝึกหัดครู ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด

จากความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีต่อนักศึกษาครู ตลอดจนต่อสถาบันผู้ผลิตทำให้มองเห็นอย่างแจ่มแจ้งถึงความสำคัญของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเฉพาะอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนเพราะจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการนิเทศการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนตลอดระยะเวลาที่นักศึกษาฝึกสอน

ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน ละเมียด ลิมอักษร (2501 : 12) ได้กล่าวว่า การฝึกสอนจะทำได้เร็วเป็นผลดีเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ดังนั้นนักศึกษาฝึกสอนจะประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานฝึกสอนได้เป็นอย่างดีย่อมขึ้นอยู่กับ การนิเทศ การดูแลเอาใจใส่จากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ผู้มีความสามารถในด้าน การนิเทศตลอดทั้งเป็นผู้มีความสามารถในด้านการสอนเป็นอย่างดีดังเช่น อลีน เคลย์ตัน เฮนส์ (Aelyn Clayton Haines 1960 : 1) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า นักศึกษาฝึกสอนจะมีสมรรถภาพในการเป็นครูและได้ทำหน้าที่เหมือนครูจริงในขณะที่สอนย่อมจะอยู่ภายใต้การนำของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนที่มีประสบการณ์มาก่อน จึงนับได้ว่าสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายวิทยาลัยครูและฝ่ายโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับงานฝึกสอน จากการศึกษาของผู้เกี่ยวข้องในการฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครูได้พบว่างานฝึกสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรผู้จบจากสถาบันฝึกหัดครูไม่สามารถปฏิบัติการสอนได้ดีเท่าที่ควร ดังเช่นที่กล่าวไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับที่ 5 (2525-2529 : 108) บางส่วนว่า... การฝึกสอนและการนิเทศการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ... และจากการประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการฝึกสอนของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างวันที่ 2-4 กันยายน 2521 ณ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี (วิทยาลัยครูอุบลราชธานี 2521 : 1 - 11) ได้ระบุปัญหาที่หลายสถาบันประสบอยู่มีบางข้อที่กล่าวถึงปัญหาของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ซึ่งพอสรุปได้ว่า อาจารย์นิเทศก์ขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการนิเทศการศึกษาทำให้งานฝึกสอนไม่บรรลุเป้าหมาย อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดขวัญและกำลังใจเนื่องจากไม่เข้าใจในหลักการสอน เกเรงกลัวและเกรงใจนักศึกษาฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัยครู บางคนมีมติด้อยในเรื่องคุณวุฒิและเกรงว่านักศึกษาฝึกสอนจะมาทำให้แผนการสอนประจำของตนเสียหายจึงไม่ค่อยยอมรับและช่วยเหลือการฝึกสอนด้วยความเต็มใจ

นอกจากนี้ผลจากการศึกษาโครงแบบและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพออกปฏิบัติ

กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อปี พ.ศ.2525 ได้สรุปปัญหาที่เกี่ยวกับการนิเทศว่า อาจารย์นิเทศก์เข้าใจว่าการนิเทศเป็นเพียงแต่การสังเกตการสอนเท่านั้น และมีเวลานิเทศค่อนข้างน้อย ส่วนอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนมักเข้าใจว่านักศึกษามีการสอนมาช่วยแบ่งเบาภาระของตน (ศูนย์วิจัยและพัฒนากุลวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : 2525 : 116-119)

จากผลการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาการฝึกสอนในด้านต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2511-2526 เช่น สุมนา โคดังคะ (2511) ประนอม เคชชัย (2518) พิศวง ธรรมกันธา (2519) โกเมน อีรนรเศรษฐ์ (2521) จินตนา สุนทรวิภาต (2522) เรวัตร พรหมเพ็ญ (2526) ส่วนมากพบว่า ปัญหาที่เกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกันพอสรุปได้ดังนี้

ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ มักเป็นปัญหาเรื่องมีเวลาในการนิเทศไม่เพียงพอ มีนักศึกษาในความรับผิดชอบมากเกินไป สำหรับปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในด้านวิชาการนิเทศ การฝึกสอน ความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอนมีเป็นส่วนน้อย

ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจ จุดมุ่งหมายของการนิเทศการฝึกสอน มีประสบการณ์ในการนิเทศน้อย ขาดความเข้าใจในด้านวิธีการ เทคนิค และวิธีปฏิบัติการนิเทศการฝึกสอน

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ทำให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า สมรรถภาพในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูและอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง ควรได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษในการที่จะได้รับการเสริมสมรรถภาพให้เป็นผู้ที่ทำหน้าที่นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการสอนและการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ของวิทยาลัยครูในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และได้พบด้วยตนเองว่าการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์นั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร มีปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่นอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการนิเทศ คิดแต่เพียงว่า

การนิเทศการสอนคือการไปดูการสอนเพื่อตัดสินใจว่านักศึกษาฝึกสอนปฏิบัติได้ดีหรือไม่ดี ไม่มี
 พักชะในการให้คำแนะนำด้วยวาจาและเขียนข้อเสนอแนะ ขาดเทคนิคในการนิเทศ ขาดหลัก-
 เกณฑ์ที่แน่นอนในการประเมินผลการฝึกสอน เป็นต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษา
 เกี่ยวกับความต้องการในการเสริมสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน
 เกี่ยวกับการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียง
 เหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงสมรรถภาพของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ
 การฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ และให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยครู
 ในการจัดการนิเทศการฝึกสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน
 ในการเสริมสมรรถภาพด้านการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับ
 ความสามารถในด้านต่าง ๆ คือไปนี้
  - 1.1 ความรู้ด้านวิชาการ
  - 1.2 การปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอน
  - 1.3 มนุษยสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์นิเทศก์ฝ่าย
 โรงเรียนในการเสริมสมรรถภาพด้านการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา

สมมุติฐานของการวิจัย

เนื่องจากยังไม่มีผู้วิจัยเกี่ยวกับความต้องการของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์
 ฝ่ายโรงเรียน ในการเสริมสมรรถภาพในด้านการฝึกสอน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์นิเทศก์
 วิทยาลัยครูเลย และวิทยาลัยครูอุดรธานี ซึ่งทำการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน
 4 คน ได้ให้ความคิดเห็นว่าความต้องการของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายวิทยาลัยครูและอาจารย์นิเทศก์
 ฝ่ายโรงเรียนในการเสริมสมรรถภาพด้านการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์น่าจะแตกต่างกัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า "ความต้องการของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนในการเสริมสมรรถภาพการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาแตกต่างกัน"

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร เป็นอาจารย์นิเทศก์ที่นิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ในปีการศึกษา 2527 ทุกคน จากวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ส่งนักศึกษาไปฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูอุดรธานี วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูสุรินทร์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี จำนวน 33 คน

2. กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนที่นิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ ในปีการศึกษา 2527 ینگสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนในโรงเรียนที่วิทยาลัยครูในข้อ 1 ส่งนักศึกษามาฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 134 คน

3. การวิจัยครั้งนี้ ไม่คำนึงถึง เพศ วัย สถานทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ขอตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามคืออาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนตอบแบบสอบถามอย่างจริงใจ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่สถาบันฝึกหัดครูในการจัดวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู
2. เป็นแนวทางในการเสริมสมรรถภาพการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์แก่อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน
3. เป็นแนวทางในการวิจัยเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความต้องการเสริมสมรรถภาพในการนิเทศการฝึกสอน หมายถึงสิ่งที้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนต้องการเพื่อช่วยเพิ่มความสามารถของตนเองที่จะนิเทศการฝึกสอน ปรับปรุงการสอนของนักศึกษาฝึกสอนใหม่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. อาจารย์นิเทศก์ หมายถึงอาจารย์ในสังกัดวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2527
3. อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน หมายถึงครูอาจารย์จากโรงเรียนที่วิทยาลัยครูในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่งักไปฝึกสอนและได้รับมอบหมายให้นิเทศการฝึกสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนในปีการศึกษา 2527.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย